

NOVI LIST

Izhaja vsak četrtek
 UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
 Trst, Ulica Martiri della Libertà
 (Ul. Commerciale) 5/I. Tel. 28-770
 Za Italijo: Gorica, P.zza Vittoria
 18/II. Pošt. pred. (casella post.)
 Trst 431. Pošt. č. r.: Trst. 11/6464
 Poštnina plačana v gotovini

ŠT. 525

TRST, ČETRTEK 26. NOVEMBRA 1964, GORICA

LET. XIII.

Prvi komentar

Kot po vsej državi so se v ponedeljek tudi na Tržaškem zaključile upravne volitve. Pokrajinskih volitev se je udeležilo 213.313 volivcev od skupnih 231.055 ali 92,32 odstotka. Razpredelnica, ki jo objavljamo na tej strani, kaže, da v primeri z letošnjimi deželnimi volitvami ni bilo bistvenih sprememb. Zabeležiti pa je kljub temu treba rahlo napredovanje Kršč. demokracije tako v glasovih kot odstotkih (+ 0,85) ter rahlo nazadovanje komunistov, ki so v primeri z deželnimi volitvami zgubili 2.088 glasov in tako nazadovali za 0,48 odstotka.

Tudi ostali stranki sredinske levice — socialisti in socialdemokrati — sta prejeli manj glasov kot na deželnih volitvah; republikanci, ki so doslej imeli v pokrajinskem svetu svojega predstavnika, pa ga odslej ne bodo več imeli, ker niso dosegli potrebnega količnika.

Stranke sredinske levice zato ne bodo imele v pokrajinskem svetu večine, saj so si osvojile le 11 mest od skupnih 24. Tako po številu glasov kot v odstotkih pa so močno napredovali liberalci, ki so danes tretja stranka na Tržaškem in s tem zasedli mesto, ki je dolgo let pripadalo misovcem. Glede na izid volitev je danes nemogoče predvideti, kakšna bo nova večina v pokrajinskem svetu.

Naš list se je, kot znano, zavzemal za listo Slovenske skupnosti. Mnogi slovenski volivci in volivke so se tudi tokrat ravnali po tem nasvetu in glasovali za to listo.

Kot je razvidno iz razpredelnice, je Slov. skupnost v pičlem poldrugem letu že tretjič zaporedoma dosegla lep uspeh. Značilno je, da njeni glasovi stalno rastejo, kar pomeni, da stalno narašča število slovenskih volivcev, ki ji zato tudi zaupajo svoj glas.

Na pokrajinskih volitvah je Slov. skupnost prejela 7000 glasov, in sicer 43 več kot na deželnih volitvah letos maja. S tem je tudi dosegla svoj cilj in poslala v pokrajinski svet svojega zastopnika. Prejšnja Slovenska lista je leta 1960 dobila le 4.794 glasov in tako ostala brez lastnega predstavnika v pokrajinskem svetu.

Slovenska skupnost je nadalje dosegla velik uspeh v repentaborski občini, kjer je izvolila v novi občinski svet vseh svojih 12 kandidatov in s tem vzela upravo občine v svoje roke. LSS je zmagala s pičlo večino dveh glasov, vendar to samo dokazuje, kako krivične so bile napovedi njenih nasprotnikov, češ da Slov. skupnost računa na glasove italijanskih nedomačinov. Prodoren uspeh sta listi Slov. skupnosti dosegli tudi v dolinski in zgoniški občini. V Dolin, kjer so volili po poročnem sistemu je bilo izvoljenih pet kandidatov, v Zgoniku, kjer so glasovali po večinskem sistemu, pa je lista Slov. skupnosti močno napredovala v glasovih in od-

(Nadaljevanje na 2. strani)

PRODOREN USPEH LISTE SLOVENSKE SKUPNOSTI

Razgovor z novoizvoljenim pokrajinskim svetovavcem LSS Dragom Legišo

Na listi LSS je bil izvoljen v pokrajinski svet njen kandidat Drago Legiša. On je prvi svetovavec liste Slovenske skupnosti v tržaškem pokrajinskem svetu. • Novoizvoljenega svetovavca smo zaprosili za intervju.

Uredništvo

Kako ste prišli k politiki?

Največ zaslug ima pri tem družina, iz katere izhajam. Spominjam se, kako sta stari oče in oče za časa fašistične diktature naravnost fizično trpela, ko sta ugotavljala, da Slovenci v rojstnih krajih niso niti jezikovno in še manj socialno ter gospodarsko enakopravni Italijanom, ki so se takrat pričeli naseljevati v naših krajih. Na takšno stanje pa je mogoče vplivati samo s političnimi sredstvi. To prepričanje je glavni vzrok, zaradi katerega sem prišel k politiki.

Kaj menite k izidu teh upravnih volitev na Tržaškem?

Slovenska skupnost je po mojem prepričanju zabeležila nov, zelo pomemben uspeh. Na pokrajinskih volitvah je prejela sedem tisoč glasov, kolikor jih v vsej povojni dobi na Tržaškem še ni prejela nobena slovenska politična grupacija. Slov. skupnost si je poleg tega osvojila občinsko upravo na Repentabru, in se krepko afirmirala v Dolini ter v Zgoniku. Izid volitev v Nabrežini zahteva podrobnejšo analizo, česar zaradi kočljivega položaja v tamkajšnji občini ni mogoče napraviti v časnikarskem intervjuju.

In kaj menite o izidu volitev v Italiji na sploh?

Težko si je napraviti natančno sliko o

dejanskem stanju, saj se takorekoč vse stranke hvalijo, da so zmagale. Neizpodbitno dejstvo pa je, da komunisti in liberalci napredujejo.

Kako si razlagate počasno, a stalno napredovanje komunistične partije v Italiji?

To napredovanje je odvisno od več vzrokov. Odločilna pa sta po mojem skromnem mnenju predvsem dva: Kršč. demokracija je že preveč let na oblasti in se je zato izčrpala. Nepristransko je treba tudi priznati, da razpolaga kom. partija z velikim številom izredno delavnih in požrtvovalnih aktivistov, karšnih nima nobena druga stranka. Zelo važne so nadalje strukturne spremembe, zlasti porasť industrializacije, ki priteguje velike množice agrarnega proletariata v mesta, kjer glasuje za komuniste predvsem iz nekakšnega protesta proti razliki med svojimi življenjskimi pogoji slabše plačane nestrokovne delovne sile in splošno visoko ravnijo meščanskega prebivalstva v srednji in severni Italiji.

Bo po vašem ta tendenca komunističnega napredovanja trajala dalje?

Težko je na to odgovoriti. Mislim, da bo to trajalo vse dotlej, dokler ne pride do socialistične združitve, ki bi predstavljala demokratično alternativo sedanji vladi, v kateri ima glavno besedo KD. Nekaj let opozicije bi zelo koristilo tudi KD. Na tako demokratično alternativo pa lahko računamo samo v primeru, če bi volilna moč združene socialistične stranke tako narasla, da bi sama mogla demokratično prevzeti oblast.

(Nadaljevanje na strani 4)

IZID POKRAJINSKIH VOLITEV NA TRŽAŠKEM

	Pokrajinske 22. novembra 1964		Deželne 10. maja 1964		Poslanske 28. aprila 1963	
	Glasov	%	Glasov	%	Glasov	%
PCI	48.186	23,09	50.274	23,57	51.384	23,5
DC	69.266	33,19	68.935	32,34	70.352	32,2
PSDI	16.054	7,69	16.393	7,68	19.281	8,8
MOV. IND. TLT	4.310	2,06	5.049	2,37	4.261	1,9
MSI	21.866	10,48	25.168	11,81	26.003	11,8
PSI	11.190	5,36	12.431	5,83	15.302	7,0
PLI	23.306	11,17	20.703	9,71	19.744	9,0
PRI	4.094	1,96	3.966	1,86	4.227	1,9
SLOV. SK.	7.000	3,35	6.957	3,26	5.679	2,6
PSIUP	2.615	1,25	2.597	1,22	—	—
UNE	797	0,38	722	0,35	—	—

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 29. novembra, ob: 8.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 9.30 Kmetijska oddaja; 9.30 Goriški slovenski zbori; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Beli kit Moby Dick«, povest, ki jo je napisal Herman Melville. Prevod in dramtizacija Dušan Pertot. 4 del: »Srečanja na morju«, Igra RO, vodi Lojzka Lombard; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmeva tedna v naši deželi. Urednika Mitja Volčič in Dušan Černe; 15.00 Znani pevci: Milva in Peter Kraus; 15.45 Pevski zbori Furlanije - Julijskega krajinca: Zbor »Antonio Illersberg« iz Trsta, vodi Lucio Gagliardi; 18.00 Po društvih in krožkih: »Slovensko katoliško akademsko društvo v Gorici«, pripravil Saša Martelanc; 20.30 Iz slovenske folklorne: Niko Kuret; »Pratika za prvo polovico decembra«; 21.00 Vabilo na ples.

♦ PONEDELJEK, 30. novembra, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Iz slovenske folklorne: Niko Kuret; »Pratika za prvo polovico decembra«; 18.00 Znanstveni leksikon; 18.30 Naši mladi koncertisti: Sopranistka Giuliana Chinaglia; 19.15 Plošče za vas: 7. quiz oddaja pripravil Danilo Lovrečič; 20.35 Pietro Mascagni: »Cavalleria rusticana«, opera v enem dejanju.

♦ TOREK, 1. decembra, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Italijanska sčina po radiu; 18.30 Sodobna jugoslovanska glasba; 19.15 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 21.30 Slovenske novele devetnajstega stoletja: Ivan Prijatelj: »Materine povesti«; 22.00 Solisti naše dežele: Pianist Claudio Gherbitz; Orazio Fiume: Mala suita (1935), Giulio Viozzi: Plesna suita.

♦ SREDA, 2. decembra, ob: 11.45 Naš juke-box; 12.15 Brali smo za vas; 18.00 Radijska univerza: Branko Pegan: »Galileo Galilei kot astronom«; 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.15 Higiena in zdravje pripravil dr. Rafko Dolhar; 20.30 Simfonični koncert orkestra gledališča Verdi. Vodi Carlo Zecchi. Sodeluje violinist Salvatore Accardo; V odmoru: približno ob 21.00 Knjižne novosti: Josip Tavčar: »Arrigo Benedetti in njegova knjiga 'Prelaz Langobardov'«.

♦ ČETRTEK, 3. decembra, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Po društvih in krožkih: »Slovensko katoliško akademsko društvo v Gorici«, pripravil Saša Martelanc; 18.00 Italijanska sčina po radiu; 19.15 Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu, pripravil Ivan Theuerschuh; 21.00 Direktni prenos slavnostne otvoritve »Kulturnega doma« v Trstu. Radiokronist: Mitja Volčič.

♦ PETEK, 4. decembra, ob: 11.45 Jugoslovanski orkestri in pevci; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Bilo je nekoč... Venec pravljice, pripovedk, legend; »Kako je Marček postal močan«. Pripravil Jurij Slama; 18.30 Jugoslovanski solisti; 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti: Vinko Beličič: »Prešernov delez v prvi knjigi Kranjske čbelice«; 20.35 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe. V odmoru (približno ob 21.30) Znanost in tehnika: Gino Mancarelli: »Laser in njegova uporaba«.

♦ SOBOTA, 5. decembra, ob: 11.45 Mali ansambli; 12.15 Znani sodobniki; 15.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 15.30 »Lutke mojstra Gabrijela«, radijska drama, ki jo je napisal Michal Tonecki, prevedel Franc Jeza; Igra RO, režira Stana Kopitar; 17.20 Drugi Vatikanski koncil. Poročila in komentarji; 18.00 Radijska univerza: Tone Penko: Kraška flora: »Rešeljka«; 18.30 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 19.15 Družinski obzornik. Urednik Ivan Theuerschuh; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Moski vokalni kvintet, ki ga vodi Humbert Mamolo; 21.00 »Sv. Miklavž sa podaja na pot«. mladinska radijska igra (Saša Martelanc); Igra RO, vodi Stana Kopitar; 22.00 Veliki tuji simfonični orkestri: Filadelfijski simfonični orkester.

TEDENSKI KOLEDARČEK

29. novembra, nedelja: Vinko, Demetrij
30. novembra, ponedeljek: Andraž, Hrabroslav
1. decembra, torek: Marijan, Božena
2. decembra, sredo: Blanka, Nataša
3. decembra, četrtek: Frančišek Ksav.
4. decembra, petek: Barbara, Barica
5. decembra, sobota: Stojan, Uroš

Stanleyville zavzet

Po dolгих in brezuspešnih pogajanjih med kongoškimi uporniki in ameriško vlado s posredovanjem Organizacije afriških držav, z namenom, da bi uporniki izpustili ameriške državljane, ki so jih imeli za talce, je prišlo končno v noči od 23. na 24. november do bliskovite akcije proti upornikom in Stanleyville je prišel spet v oblast Combejeve vlade.

Kot znano, so Combejeve čete že dalj časa obkroževale Stanleyville, v katerem so si ustanovili uporniki nekako »ljudsko republiko«. Toda uporniki so se polastili nad tisoč Evropejcev, in Američanov, po večini misijonarjev in misijonarjev, zdravnikov, tehnikov, trgovcev in kolonistov ter so grozili, da jih bodo poklali, če bodo Combejeve čete napadle mesto ali ga bombardirale. Nevarnost je bila realna, zato je Combe odlašal, zlasti na prigovarjanje Američanov, ki so hoteli obvarovati talce. Hoteli so se pogajati z uporniki za izpustitev talcev. Toda uporniška voditeljica »predsednik vlade« Gbenye in »generala« Olenga, sta zahtevala da mora Combe sprejeti vse njune pogoje, da izpustita talce; pogajanja so se razbila. Tako so se Combejeva, ameriška in belgijska vlada, v skrbi za usodo belgijskih državljanov, katerih je bilo največ med talci, skupno odločile za bliskovito akcijo belgijskih padalcev. Te so z ameriški letali prepeljali najprej na otok

Ascension v Atlantskem oceanu, od tam pa naskrivaj v oporišče Kamina ob ustju Konga. Dvanajst ameriških letal je od tam odpeljalo 525 padalcev nad Stanleyville, kjer se se nato zjutraj 24. t. m. v štirih minutah polastili letališča in v nekaj nadaljnjih minutah tudi mesta, v katero je istočasno vdrla ena izmed Combejevih kolon pod vodstvom nekaj sto belih najemnikov.

Uporniki so se v paničnem strahu razbežali, še prej pa so pobili okrog trideset talcev, med njimi ženske in otroke, pa tudi ameriškega misijonarja (protestanta) Carlscena, ki so ga že prej javno »obsodili« na smrt. Padalci in Combejevi vojaki so rešili okrog 800 talcev, toda bežeči uporniki so jih nekaj sto (med njimi 30 Italijanov) vendarle odvekli s seboj, ali pa jih imajo skrite na kakem kraju v okolici, kamor padalci in Combejevi vojaki še niso prodrli. Zato predvidevajo nadaljne akcije belgijskih padalcev. Več desetih rešenih talcev je hudo ranjenih in so jih morali prepeljati v bojnišnico v Leopoldville.

Nastop belgijskih padalcev je vzbudil nevoljo in zgražanje v afriških državah, češ da gre za imperialistično in kolonialistično vmešavanje v kongoške notranje razmere. Toda na Zahodu izjavljajo, da gre dejansko samo za akcijo, ki je imela namen rešiti nad tisoč človeških življenj iz rok ljudi, ki so zapadli nazaj v barbarstvo. In v resnici so s talci ravnali zelo grdo. Med drugim so prisilili ameriškega konzula in nekaj drugih Američanov (s Carlsonom vred), da so morali pojesti ameriško zastavo. »Dolgo smo jo žvečili, a je bila zelo neužitna.« je dejal konzul Michael Hout.

Še grše so ravnali uporniki z lastnimi vojniki — mnogo so jih pobili in celo razsekali — a usoda teh je skrbela ameriško in belgijsko vlado precej manj.

—0—

Prvi komentar

(Nadaljevanje s 1. strani)

stotkih v primeri z volitvami leta 1960 ter dobila vsa tri opozicijska mesta.

Če bi gledali z ozkega strankarskega stališča, bi glede na objektivne težave lahko rekli, da se je LSS častno odrezala tudi v devinsko-nabrežinski občini. Toda položaj, ki je po teh volitvah nastal v tej občini, je s splošnega slovenskega stališča, kar pa je za nas najvažnejše, zaskrbljiv. V občinski svet je namreč bilo izvoljenih kar 12 svetovavcev italijanske narodnosti in samo 8 Slovencev. Poleg 7 demokristjanov, 1 socialdemokrata in 1 liberalca sta tudi oba svetovavca, izvoljena na listi PSI, italijanske narodnosti; enega Italijana pa so izvolili tudi na listi KPI. Takšna sestava občinskega sveta pa nikakor ne odraža narodnostnega razmerja v občini, kajti Slovenci imamo za sedaj še vedno večino, čeprav je ta večina spričo gradnje velikih raznarodovalnih naselij čedalje bolj šibka.

Kdo je kriv, da so zadnje občinske volitve tako izpadle? Če bi hoteli izčrpno odgovoriti na to vprašanje, bi potrebovali več prostora. LSS na vsak način ne zadene nobena krivda, saj je pravočasno opozarjala javnost na možnost takšnega izida. Za danes samo ugotavljamo, da je to rezultat vključevanja Slovencev na italijanske liste brez nikakršnega jamstva, da bodo slovenski kandidati izvoljeni.

Sovražnik Slovencev in Judov v rokah pravice

Dunajska policija je zgrabila pred tremi leti dolgo časa zasledovanega esesovskega majorja Franza Novaka. Mož, ki je doma s Koroškega, je bil desna roka obešenega Eichmanna, ki je pomoril na stotisoče Judov v plinskih celicah. Novak je imel nalogo odbirati in pripravljati transporte ujetnikov v taborišča smrti. Sokriv je štiri sto tisoč umorov! Po vojni se je skrival pod imenom Herbert Doljak. Delal je pri kmetih blizu Hitlerjevega rojstnega kraja Braunau. Leta 1956 je pa postal tako predrzen, da se je udinjal pod pravim imenom kot stavec v neki dunajski tiskarni.

V ponedeljek se je začela proti njemu obravnava. Elegantno oblečeni falot se pa brani, češ da je kot vojak izvrševal le povelja svojih višjih. Na predsednikovo vprašanje čemu je pa vodil transporte Judov v plinske peči, je predrzno odgovoril, da sploh ne ve, kaj je to; on da je imel nalogo skrbeti samo za prevoze.

Kot je poročal mednarodni tesk, bi bil moral Franz Novak sodelovati tudi pri nameravanem uničenju slovenskega naroda s preselitvijo in gotovo tudi — s kermatoriji.

ZAGARI V BEOGRADU

Te dni se nahaja na uradnem obisku v Beogradu podtajnik v italijanskem zunanjem ministrstvu Mario Zagari. Kot poročajo italijanski listi, bodo predstavniki obeh vlad ob tej priložnosti podpisali sporazum, na osnovi katerega se bo dokončno uredilo vprašanje vseh tistih opcij, ki so še čakale na rešitev.

Ker so pri tej delikatni zadevi posredno ali neposredno prizadeti mnogi naši rojaki, upamo in pričakujemo, da so se zaščitile tudi njihove koristi.

Zaključek tretjega koncilskega zбора

Tretje obdobje II. vaticanskega cerkvenega zborna se je zaključilo v soboto s slovesno sejo v baziiki Sv. Petra.

Papež Pavel VI. je progasil kot obvezne za katoliško Cerkev na koncilu izglasovane določbe »De Ecclesia« (o novih določbah o Cerkvi), »De Ecclesia orientabilibus Catholicis« (o vzhodnih Cerkvah) in »De Oecumenismo« (o svetovnem poslanstvu Cerkve) Odloki postanejo pravomočni dva meseca po uradni razglasitvi. Med slovesnostjo je tudi progasil Mater božjo kot »Mater Cerkve«. Na koncu je koncilski tajnik prebral tudi odlok o vzdržku in postu pred obhajilom, ki je skrčen na eno uro.

Pri prvi točki je najvažnejši sklep o kolegialnem vodstvu Cerkve vseh škofov, ne da bi se okrnili papeški primat. Druga točka je pa uvedba diakonata.

Prodorni za uveljavljanje Cerkve v svetu so tudi sklepi o ekumenizmu, ki govore s spoštovanjem tudi o nekatoliških veroizpovedih ter jim priznavajo naslov Cerkve. Omenja se tudi sokrivda katoličanov pri verskih razkolih. Veliko upanje je, da bo prav ta točka dosti pripomogla k zblizanju krščanskih veroizpovedi.

Papež je tudi naznanil, da se bo s četrtem koncilskim obdobjem zaključilo vaticansko zasedanje. Ni pa še določen datum za nadaljevanje zborna. Nekateri cerkveni krogi računajo, da ne bo morda mogoče sklicati koncila že prihodnjo pomlad, ker morajo komisije proučevati še dolgo vrsto predlogov. Med temi so predlogi o verski svobodi, o odnosih do nekrščanskih verstev, o Cerkvi v svetu, o pastirski oblasti škofov o laičnem apostolatu, o vzgoji duhovskega naraščanja, o misijonih in o k-

ščanski vzgoji. Nekatere izmed teh osnutkov so koncilski očetje že obravnavali, a niso še dokončno izprijeni. Vse to ogromno delo bodo morale končati posebne komisije do četrtega zasedanja, ki bo o njih glasovalo.

Po sodbii tudi nekatoliških opazovavcev je zlasti to tretje koncilsko zasedanje dokazalo, da preveva Cerkev svež in sodoben duh.

UPRAVNE VOLITVE V ITALIJI

V nedeljo in ponedeljek je bilo v Italiji poklicanih približno 33 milijonov državljanov k volivnim žaram. Volili so 7043 novih občinskih svetov in 74 pokrajinah. Vseh kandidatov za nova upravna mesta je bilo 363.526. Skupni stroški za ves volilni ustroj so znašali trideset milijard lir. Volivna udeležba po vsej državi je znašala 90,1 odstotka volivcev.

Volitve so bile tudi na slovenskem etničnem ozemlju, razen na Goriškem in v tavorjanski občini v Beneški Sloveniji.

Močjejo biti fantje 2

K sreči je izbruhnila ta moda tam gori na Svedskem, in sicer med fantiči od štirinajstih do osemnajstih let. Začeli so si barvati ustnice kot dekleta in vpletati v dolge grive modre in rdeče trakce. Ker nosijo zdaj na Svedskem tudi dekleta hlače, je težko ločiti dekleta od fanta.

Novomodni fantki imajo že kar svoj klub v neki napol podrti palači. Članov je že 1500. Po podatkih državnega socialnega odsaka se pomehkuženi m'adeniči še mirno obnašajo, zato jih policija še pusti pri miru. Psihologi se pa resno sprašujejo, kaj se neki v njih kuha in kdaj bo izbruhnilo na dan.

ČESTITAMO

Pisatelj prof. Alojzu Rebuli in ženi Zori se je rodila tretja hčerkica, ki je dobila ime Marjanka. Čestitamo!

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Dr. go Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Odpor nemške javnosti proti rehabilitaciji nacizma

Te dni so ustoličili na starodavni nemški univerzi v Bonnu novega rektorja v osebi profesorja Huga Moserja. Tega in pa profesorja za antično zgodovino Friedricha Oertla so ob tej priložnosti obtožili razni listi, nekateri kolegi in predstavniki študentovskih organizacij, da sta bila svoj čas nacista. Profesorja Oertla pa so še posebej obtožili, da je podpisal izjavo bonnske univerze, s katero je bil odvzet Thomasu Mannu častni doktorat te univerze.

Na te napade je odgovorila bonnska uni-

verz s tem, da je sprejela zaupnico novemu rektorju; vendar se je potem zvedelo, da je bila zaupnica sprejeta na zborovanju, ki ni bilo sklicano v skladu s predpisi in na katerem ni bilo legalno število udeležencev. Studentovske organizacije so ponovno zahtevale razčiščenje. Končno se je ugotovilo, da je bil profesor Friedrich Oertel svoj čas, leta 1936, res izvoljen za dekana filozofske fakultete bonnske univerze, toda bil je že odstavljaja, ko je bila podpisana tista izjava, ki je odvzela Thomasu Mannu častni doktorat. Podpisal jo je dejansko profesor Obenauer, ki je bil imenovan namesto Oertla za dekana. Obenauer pa je bil SS-ovec. To se je zgodilo 19. decembra 1936.

Bonnska univerza je obljubila, da bo v kratkem objavljena popolna zgodovinska študija o odvzetju častnega doktorata Thomasu Mannu. Objavil jo bo zgodovinar Huebinger.

Bonnska univerza je tudi naznanila, da je dosledno pošiljala založbam in časnikom, ki so objavljali publikacije oziroma članke, češ da je bil profesor Oertel med podpisniki izjave o odvzetju častnega doktorata Thomasu Mannu, pisma, v katerih je opozorila na pomoto, kar pa ni veliko zaleglo. Od tod tudi sedanja pomota, oziroma razburjenje proti profesorju Oertlu, ki pa je pri zadevi nedolžen.

Vsekakor je pozitivno dejstvo, da kaže nemška javnost tako odločen in živ odpor do vsakega poskusa rehabilitacije nacizma.

Signali iz vesolja

Skrivnostni radijski signali ogromnih energij in frekvenc iz vesoljstva so postali predmet polemike med sovjetskimi in ameriškimi znanstveniki. Astronomi obeh dežel diskutirajo o pred kratkim odkritih radijskih valovih, označenih s STA 21 in CTA 102. Intenziteta teh radijskih znakov se močno menja, tako da se reš zdi, da gre morda za načrtno oddajane znake.

Ruski astronom Nikolaj Karašev je pred kratkim objavil znanstveno razpravo, v kateri dokazuje, da gre za signale neke »supercivilizacije« v daljnem vesoljstvu, ki je izbrala najugodnejšo oddajno frekvenco za vesoljstvo — okoli 900 megahercov — da poroča o sebi drugim živim bitjem. Ameriškimi znanstvenikom se pa zdi to neverjetno, ker je energija, ki oddaja te radijske žarke v vesoljstvo, tako velika, da si tega skoraj ne moremo niti predstavljati. Čeprav ne vemo, kako oddaljen je radijski vir in kako velika naj bi bila ta »oddajna zvezda«, gre vsekakor za energije, ki so mogoče mnogo-krat večje kot vse zarčenje sonca. Zato teh energij po človeškem merilu sploh ne morejo proizvajati živa bitja.

Proti temu mnenju navaja ruski znanstvenik, da je današnja človeška proizvodnja energij, ki je najvažnejše merilo za razvoj civilizacije in kulture, šele v začetku. Človeštvo proizvaja danes nekaj milijadr kilovatov. Pri sedanji rasti te proizvodnje iz premoga, nafte in urana pa bo proizvodnja ener-

gije nekega dne 100-tisoč krat večja in bo s tem dosegla proizvodnjo energije našega oSnca. To baje ni utopija. Na tej stopnji bi pa po mnenju Kardaševa doseglo človeštvo višino »civilizacije II« in energija bi imela pri tem še take presežke, da bi lahko žarčili tako močne radijske znake v vesoljstvo, kot prihajajo od virov CTA 21 in CTA 102.

Ameriški znanstveniki odgovarjajo, da je izkoriščanje tako velikih množin energije po živih bitjih nemogoče. Vendar tudi oni ne morejo bolje pojasniti ter nenavadnih radijskih znakov in jih uvrščajo med »nepojasnjene dogodke vesoljstva«. Vendar priznavajo, da je teorija Kardaševa o naraščanju proizvodnje energije stvarna in trezna, čeprav zveni njeno »kosmobiološko« vrednotenje fantastično.

IZREDEN
POPUST OD 10
DO 50
ODSTOTKOV

PRI VSEH SLOVENSKIH
KNJIGAH,
RAZEN ŠOLSKIH

Izkoristite to priliko!

Teden naše knjige

OD 30. XI. DO 5. DECEMBRA 1964

Bržička knjigarna
ULICA SV. FRANČIŠKA 20
TELEFON 61 792

Tržaškega

Razgovor z Dragom Legišo

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kako komentirate uspeh Slov. skupnosti v občini Repentabor in lepo napredovanje LSS v občini Dolina in Zgonik?

Največ zaslug ima po mojem splošnem politični program Slov. skupnosti, ki je resnično napreden in je predvsem v skladu s tukajšnjo slovensko stvarnostjo. Mnogo zaslug imajo nadalje naši kandidati, med katerimi je tudi več mladih, in upravni programi posameznih list.

In vaš komentar k rezultatom v devinskobrezinski občini ter prognoza glede sestave večine?

Omenil sem že, da je položaj te občine preveč kočljiv in delikaten, da bi ga lahko proučili v časnikarskem razgovoru. Zato si dovoljujem le pripomniti, da glasovi, ki jih je prejela LSS, ne odražajo njene dejanske moči v občini. Slov. skupnost je močnejša, kot kažejo ti glasovi. Izid volitev je, kar zadeva LSS, zlasti posledica zmede, ki je nastala zaradi dejstva, da je KPI nastopila na volitvah z znakom ki je bil leta 1956 in leta 1960 skupen tudi drugim slovenskim političnim grupacijam. Izidi volitev so jasno pokazali, da to ni koristilo niti KPI niti LSS.

Prognoza glede sestave večine? To se bo odločalo na pristojnem mestu in ob pravem času. Slovenski volivci naj pa bodo prepričani, da LSS ne bo ničesar ukrenila, kar bi ne bilo v skladu s splošnimi slovenskimi koristmi v občini Devin-Nabrežina.

SESTAVA NOVEGA POKRAJINSKEGA SVETA

Novi tržaški pokrajinski svet bo takole sestavljen: Kršč. demokracija 8 svetovavcev; komunisti 6; liberalci 3; misovci 3; socialdemokratij 2; socialisti 1 in Slov. skupnost 1 svetovavec.

Kaj bo vaša glavna skrb v funkciji pokrajinskega svetovavca?

Držati se in izpolnjevati program, s katerim se je LSS predstavila volivcem.

In še eno: kako sodite o razvoju in bodočnosti LSS?

Sem optimist, in sicer predvsem zato, ker so v naših vrstah predvsem mladi ljudje. Kdor pa ima za seboj mladino, se mu ni treba bati za bodočnost.

—0—

NOVI OBCINSKI SVETOVAVCI SLOV. SKUPNOSTI

Devin-Nabrežina: Josip Terčon, Drago Legiša, in dr. Jože Škerk.

Dolina: Danilo Lovrečič, dr. Alojz Tul, Niko Kosmač, Friderik Žerjal in Mario Zahar.

Repentabor: Mihael Guštin, Josip Doljak, Karel Guštin, Edvard Guštin, Emil Guštin, Ludvik Guštin, Milan Hrovatič, Lojze Milič, Karel Škabar, Roman Škabar, Roman Škabar Karel Škabar in Avguštin Zlobec.

Zgonik: Ladi Rebuľa, Miroslav Žigon in Karel Štolfa.

—0—

V občini Devin-Nabrežina so na listi KPI bili izvoljeni: Albin Škerk, Mario Criscenti, Dušan Furlan, Rudolf Grgič, Lucjan Marušič, in Abdon Visintin.

Na listi PSI so bili izvoljeni: Vittorino Ca'di in Agostino Zerilli.

V občini Dolina so na listi KPI bili izvoljeni: Dušan Lovriha, Josip Prašelj, Drago Slavec, Veljko Smotlak, Josip Sancin, Just K'un in Veronika Kralj. Na listi PSI: Marino Bandi in Josip Lovriha.

V občini Zgonik je bilo na listi KPI izvoljenih vseh 12 kandidatov. V občini Repen-

tabor pa so bili na opozičijski listi KPI izvoljeni Baiss Egidio, Bevilacqua Vincenc in Milan Purič.

REZULTATI POKRAJINSKIH IN OBCINSKIH VOLITEV V TREH SLOVENSkih OBCINAH

DOLINA					
Lista	Pokr. 64	Dež. 64	Lista	Obč. 64	Stev. svet.
PCI	1674	1794	PCI	1542	10
DC	458	476	PSI	446	2
PSDI	128	81	PSDI	138	—
Mov. Ind. TLT	29	60	LSS	773	5
MSI	46	51	DC	469	3
PSI	278	237			
PLI	31	24			
PRI	8	22			
Slov. sk.	727	710			
PSIUP	77	90			
UNE	5	8			

REPENTABOR					
Lista	Pokr. 64	Dež. 64	Lista	Obč. 64	Stev. svet.
PCI	122	154	PCI	159	3
DC	35	51	Slov. sk.	161	12
PSDI	9	5			
Mov. I. TLT	1	1			
MSI	11	9			
PSI	48	30			
PLI	8	8			
PRI	2	1			
Slov. sk.	156	144			
PSIUP	6	9			
UNE	—	1			

ZGONIK					
Lista	Pokr. 64	Dež. 64	Lista	Obč. 64	Stev. svet.
PCI	362	388	PCI	357	12
DC	67	68	Slov. sk.	238	3
PSDI	13	18	DC	61	—
Mov. I. TLT	5	17			
MSI	10	8			
PSI	74	55			
PLI	4	11			
PRI	4	7			
Slov. sk.	227	224			
PSIUP	19	24			
UNE	—	1			

OBCINA DEVIN-NABREŽINA

Izidi pokrajinskih volitev in primerjava z deželnimi

LISTA	Volišče 1		Volišče 2		Volišče 3		Volišče 4		Volišče 5		Volišče 6		Volišče 7		Volišče 8		Volišče 9		Vol. 10		SKUPNO	
	Pokr. 64	Dež. 64	Pokr. 64	Dež. 64	Pokr. 64	Dež. 64	Pokr. 64	Dež. 64	Pokr. 64	Dež. 64	Pokr. 64	Dež. 64	Pokr. 64	Dež. 64	Pokr. 64	Dež. 64	Pokr. 64	Dež. 64	Pokr. 64	Dež. 64		
PCI	103	113	71	79	191	208	81	91	104	113	100	108	187	182	146	145	111	123	41	38	1135	1200
DC	28	24	124	131	147	131	167	143	162	143	30	25	20	16	73	64	266	295	317	243	1335	1215
PSDI	8	2	17	14	47	39	21	22	34	21	9	3	6	3	23	23	22	14	27	27	214	168
MOV. IND. TLT	1	3	3	4	4	3	12	13	9	6	6	—	3	6	1	4	1	3	3	5	43	47
MSI	1	2	7	14	14	27	25	36	33	52	4	4	—	—	7	12	8	15	31	38	130	200
PSI	34	37	34	41	46	60	23	30	20	30	13	20	20	21	37	38	18	21	24	28	269	326
PLI	4	4	17	15	26	24	44	32	37	29	2	—	1	—	20	8	40	18	18	15	209	145
PRI	—	2	—	5	3	4	1	1	4	2	2	3	1	2	1	3	9	7	8	8	29	37
Slov. sk.	71	80	52	57	99	95	73	84	71	79	117	117	96	101	129	138	43	43	20	24	771	818
PSIUP	4	—	9	7	13	11	5	7	9	12	6	2	1	5	5	6	8	8	3	2	63	60
UNE	—	1	2	2	—	—	—	3	1	3	—	5	—	—	1	1	—	—	2	1	6	16

LISTA

VOLITVE ZA OBCINSKI SVET

PCI	109	75	188	90	98	112	200	136	119	41	1168
DC	31	116	162	176	158	34	16	77	282	340	1392
PLI	3	16	22	48	61	5	—	17	52	37	261
PSI	33	41	83	33	41	20	19	51	30	31	382
PSDI	3	12	40	18	29	8	7	22	21	27	187
Slov. sk.	72	49	95	73	65	108	88	132	34	22	738

OBCINSKA SEJA

Na znanji občinski seji so razpravljali svetovalci po večini o upravnih zadevah. Le v uvodu je voditelj demokrščanske skupine dr. Culot obsodil atentat na osrednji sedež demokrščanske stranke v Rimu. Obsodbi so se pridružili tudi svetovalci Sfiligoj v imenu Slovencev, Peter Sancin v imenu italijanskih socialistov ter druge stranke, med temi tudi misovec Baiocchi, ki je zavračal sum, da bi imela njegova stranka svoje prste vmes.

Občinski svet je tudi sklenil najeti posojilo 27 milijonov lir pri Fondu za gradnjo ljudskih stanovanj. Drugih petdeset milijonov pa za jamstvo občinskih dohodkov.

Nadalje je svet odobril pol milijona lir pevskega društva »Seghizzi« za organizacijo pevskih tekem ob koncu tega meseca. Umestno bi bilo, da bi se občinski svet spomnil ob priliki tudi slovenskih kulturnih ustanov.

TOŽBA PROTI OBREKOVAVCEM

Končno se bo ta teden na goriškem tribunalu obravnavala tožba proti pokrajinskemu tajniku misinske stranke geometru Baiocchiu in predsedniku organizacije »Giovane Italia« Mauru Cossovelu. Tožbo proti obema je vložil ravnatelj Rožič zaradi obrekovanja proti njemu, za katero sta odgovorna oba obtoženca. Napad na ravnatelja je bil objavljen na stenskem časopisu misinske stranke, katerega je sodnija zaplenila kot dokaz krivde.

Za kazensko obravnavo vlada v mestu veliko zanimanje, tudi po pisanju italijanskih dnevnikov. Prepričani smo, da bo sodni dvor zamašil usta tudi »patriotičnim« obrekovalcem.

NAGRAJENA DIJAKINJA

V soboto dopoldne so obhajali učenci vseh goriških šol vsakoletni praznik dreves. Na levem soškem bregu med pevskim mostom in Stražicami so učenci vsadili v zemljo mlada drevesca, katera je prej blagoslovil nadškofov predstavnik mons. Ciroto.

Po priložnostnem nagovoru enega izmed profesorjev so bile izročene tudi nagrade za najboljše lanske naloge o pomenu dreves in gozda. Med tremi nagrajenimi je prejela kot druga izbrana, desetisoč lir nagrade tudi dijakinja I. razreda slovenskega učiteljskega Vanda Saveri.

NASTOP SLOVENSkih PEVSKIH ZBOROV

V nedeljo popoldne je nastopilo v Katoliškem domu pri »Cecilijanki« kar deset pevskih zborov.

Pevska revija goriških zborov iz mesta in bližnjih vasi je bila letos na višji stopnji kot lani, kar dokazuje večjo skrb pevovodij in marljivost pevcev.

Večino zborov poznamo že od lani. Nastopila pa nista, ne vemo iz kakšnih razlogov, zbor iz Sovodnj in iz Doberdoba; škoda zlasti za zadnjega, ki se je dobro odrezal celo na lanski mednarodni tekmi v Telovadni dvorani. Letos sta žela največ priznanja moški zbor iz Jazbin in mešani zbor iz Rupe-Peči. Oba je kar dognano vodil dirigent Zdravko Klanjšček iz Jazbin. Rupenci-Pečani so še nekoliko šibki v moških glasovih.

Napredek je pokazal števerjanski zbor pod vodstvom Hermana Srebrniča. Glasovno je bil dobro zlit tudi goriški zbor »Lojze Bratuž«. Namesto obolelega prof. Bol-

čine je temperamentno dirigiral Stanko Jericijo ki je na koncu nastopil z združenimi zbori.

Predstavila sta se tudi kar dva zbora iz Štandreža; Mešani zbor pod Debenjakovim vodstvom dokazuje da tudi tam ni zamrl smisel za lepo petje. Podgorski zbor je imel na sporedu kar tri skladbe. Glasovno še ni dobro izoblikovan, toda pod spretnim pevovodjem Špacapanom je prav usmerjen k napredku. Nastopili so še otroci iz zavoda sv. Družine, Marijina družba iz Gorice z dirigentho Bratuževo in oktet »Planika« s solistom in Vodjem Valentinčičem.

Prireditelji in nastopajoči zaslužijo pohvalo, če ne vsi zaradi kvalitete, pa zaradi dobre volje in veselja do slovenske glasbene kulture. Dvorana je bila polna hvaležnih poslušavcev. Ves spored je snemala tudi tržaška radijska postaja.

PODGORA

Vztrajnost podgorskih slovenskih staršev in prizadevanje raznih naših predstavnikov je vendarle obrodilo uspeh. Otroški vrtec v Podgori je gotova stvar. Od ponedeljka dalje je že odprto vpisovanje otrok. Starši naj takoj vpišejo svoje otroke v vrtec! Pa ne le tisti, ki so podpisali tozadovno prošnjo, marveč vse tiste slovenske družine iz vasi, ki imajo za vrtec godne otroke!

Tržič:

ZAGOTOVLJENO DELO

V nedeljo dopoldne so splavili v tržiških ladjedelnih 29-tisočtonsko ladjo na turbinski pogon »Egenio C.« Nova ladja je največja potniška ladja zasebne družbe »Giacomo Costa« iz Genove. Dolga je 218 metrov, široka 30. Ima prostora za 2055 oseb s posadko vred. Dosegla bo hitrost 27 milj na uro.

Po svečanostih, katerih se je udeležil tudi minister za trgovinsko mornarico Spagnoli, so postavili na gredelj prvo izmed štirih tankovskih ladij za nafto. Vsaka od štirih petrolejskih ladij velikank bo imela 80 tisoč ton in po deset tankov z zmogljivostjo 100 tisoč kubičnih metrov. Nove ladje bodo dolge po 252 metrov in široke po 39 metrov.

Minister Spagnoli je poudarjal v svojem govoru, da se mora italijansko ladjedelnišvo boriti s tujo konkurenco, zlasti z japonskovo in japonsko, da pa bo tudi ta kriza premagana z državno pomočjo.

Sovodnje:

POKRAJINSKA CESTA

Naša občina se sme pohvaliti, da ima še nekem v redu občinske ceste, ponaša se pa lahko tudi z eno najslabših pokrajinskih cest v deželi. To je še vedno tistih par kilometrov od Štandreža do pila. Za cesto se še vedno pripravajo na pokrajinskih sejah, kdo kdaj in kako jo bo popravil. Morda so pa tiste luknje nalašč zato, da se avtomobilskim izletnikom potrese želodec in jim bolj tekne zkuska v eni izmed prijaznih sovodenskih gostin. Za poletni prah in zimsko blato pa ne vemo razloga.

Toda pustimo šalo. Na sobotni seji goriškega občinskega sveta je prišla tista slavna cesta spet v razpravo Svetovalec Marin-

Iz Goriške

čič si je prizadeval, da bi prišlo do kakega stvarnega sklepa. Prejel pa je le pojasnila, da je poprava ceste v zvezi z načrtom nove ceste do Zagraja. Stroški so preračunani na več kot 200 milijonov; v tem slučaju pa morajo odobriti stroške v Rimu in bo treba spet čakati kako leto. Če bi pa vzeli v načrt samo popravo ceste na odseku Štandrež-Sovodnje, kar bi zahtevalo kakih 80 milijonov lir stroškov, bi se morda uedila ta dela že do prihodnje pomladi. Večji načrti, daljše odaganje...

S sosedne strani:

SMRT UGLEDNEGA DUHOVNIKA

V nedeljo dopoldne je nenadoma umrl bivši mirenski dekan msgr. Oskar Pahor. Po maši se je nameraval s prijatelji odpeljati v Kojsko na obisk k sorodnikom. Čakali so ga, da pride iz sobe; ker ga dalj časa ni bilo, so domači šli pogledat in so ga našli mrtvega. Zadela ga je kap.

Pokojni dekan je učakal 78 let. Dolgo let je opravljal zaupne službe v tržaški kuriji kot tajnik in kaplan škofa Karolina. Z njim je odšel tudi v Ljubljano. Brž po prvi vojni pa je prišel v Miren kot župnik in pozneje dekan. Njegova zasluga je, da sta se obnovila porušeni samostan in cerkev na mirenskem Gradu. Obnovil je tudi farne cerkev in podružnici v Rupih in na Peči. Med svojimi farani je ostal tudi po upokojitvi. Dušno pastirstvo je pa opravljal do zadnjega dne. Posebno so mu bili pri srcu otroci in mladina, katero je vedno z veliko ljubeznijo zbiral okrog sebe. Velik ugled je užival tudi med sobrati, ki so ga spoštovali zaradi njegove globoke izobrazbe in preudarnosti.

Pokopali so ga v torek na mirenskem Gradu, ker si je pokojnik sam tako želel. K zdnjemu počitku ga je spremljala velika množica ljudi in okrog 40 duhovnikov. Pogrebi so prišli tudi iz sosednih vasi tostran meje. Pevski zbori, med temi tudi z Rupe-Peči, so zapeli žalostinke v slovo.

Bog bodi rajnemu duhovniku dobrohoten plačnik!

Beneška Slovenija

Špeter:

O VOLITVAH

V občini Špeter Slovenov je bilo vpisanih v volilne sezname 1932 volivcev. Na razpolago so imeli osem kandidatnih list za pokrajinske volitve. Največ glasov, 646 je dobila Krščanska demokracija, na drugem mestu so socialni demokrati s 508 glasovi, na tretjem komunisti s 132 glasovi. Za ostale stranke ni glasovalo niti po sto volivcev.

Za občinske sedeže so se pa potegovala tri liste: krščansko demokratska socialdemokratska in združeni komunisti s socialisti.

Na splošno glede volitev v vaseh in občinah Beneške Slovenije velja, da zanje ni v'adalo dovolj živahnega zanimanja. V petnajstih občinah, kjer volijo tudi naši slovenski rojaki, je bilo postavljenih kar 33 kandidatnih list, po dve in celo po tri v Fojdi Reziji in Špetru. Doslej so bile ob-

(Nadaljevanje na 9. strani)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Kako je slovenski umetnik reševal koptske freske

V Združenih državah in tudi v nekaterih drugih državah so začeli z novo akcijo za rešitev in ohranitev 3.200 let starih egiptovskih umetniških zakladov pri Abu Simbelu v dolini Nila. Načrt, ki ga sedaj izvajajo in po katerem razkosujejo dva tamkajšnja templja na 20 do 30 ton težke bloke, katere bodo nato na višjem kraju spet sestavili ter jih tako rešili pred poplavo, bo stal okoli 36 milijonov dolarjev. Doslej je 47 držav obljubilo prispevati nekaj manj kot 29 milijonov dolarjev. Računajo, da bo to delo opravljeno v približno poldrugem letu. Z rekonstrukcijo templjev pa bodo začeli leta 1966; končana bo v dveh letih. Oba templja ležita 917 kilometrov južno od Kaira. Vsekana sta s skalo nad strugo Nila. Zgrajena sta bila okrog leta 1250 pred Kristusom na povelje faraona Ramzesa II. na njegovo čast in na čast kraljice Nefertiti. Oba templja bodo dvignili za 180 metrov nad sedanjo gladino Nila.

Tudi za rešitev drugih kulturnih spomenikov, ki so v nevarnosti, da jih zalije voda Nila po zgraditvi Assuanskega jezua, je v teku na pobudo UNESCO obsežna mednarodna rešitvena akcija.

Pred kratkim je objavil slovenski slikar konservator Miha Pirnat, eden izmed udeležencev jugoslovanske umetniško-arheološke odprave, ki je snemala v sklopu te akcije koptske freske v dolini Nila, v »Delu« poročilo o njenem delu. Iz zanimivega poročila povzemamo: »Pri Assuanu v Egiptu grade na reki Nil ogromen jez, zaradi katerega se bo gladina vode dvignila za več kot 60 metrov in bo nastalo 700 kilometrov dolgo in 45 kilometrov široko jezero. Voda bo zalila mesta in vasi, pa tudi stare, že izkopane in tudi še ne izkopane spomenike: temple, razvaline prazgodovinskih naselij, v kamen vrezane stenske risbe in s freskami poslikane starokrščanske koptske cerkvice. Na pobudo Mednarodne organizacije UNESCO je ves svet organiziral zbiranje sredstev za ekipe, ki naj bi rešile vsaj najlepše in najpomembnejše spomenike. Tudi Jugoslavija plača vsako leto percepcijsko vsoto za rešitev templja Ramzesa II. v Abu Simbelu.

Jugoslovanski inštitut za varstvo kulturnih spomenikov je v okviru te akcije lani organiziral še posebno skupino strokovnjakov konservatorjev, v kateri smo sodelovali trije slikarji konservatorji, en kemik konservator in pozneje še en arhitekt. V Egipt smo odpotovali sredi lanskega oktobra. Imeli smo nalogo rešiti koptske freske iz osmega in devetega stoletja v templjih Wadi Es Sebua in Abu Hodah v egiptovski Nubiji in koptske freske iz enajstega stoletja v Sheikh Abd el-Ghandirju pri Wadi Halfi v Sudanu. Medtem ko smo delali še v Abu Hodi, so v bližini Abu Simbela holandski arheologi odkrili krščanško koptsko cerkvico, poslikano z dobro hranjenimi freskami. Ker je bila intervencija nujno potrebna, mi pa edini strokovnjaki pri roki, smo sneli in rešili pred propadom tudi te freske.

V osmih mesecih smo sneli in delno konservirali 90 fragmentov, to je okoli 112 kvadratnih metrov koptskih fresk. Potrebne so bile seveda posebne priprave in vrsta poskusov. Kemik in slikar konservator iz jugoslovanskega inštituta sta bila v Nubiji že pred dvema letoma in sta vzela

vzorke, delce teh fresk, nato pa so na njih preizkušali razne načine in snovi za ohranitev teh spomenikov.

Ko so prvi kristjani prišli v faraonske kraje ob Nilu, so si cerkve urejali v egiptovskih templjih, ali pa so jih zidali in to kar iz surove opeke, ki je bila narejena iz navadne prsti. Kamnite, z reliefi okrašene stene temle so obmetali z malto (blatom), vrhnji tanjši omet ponekod s peščeno malto; to so premazali s kaolinom in preslikali.

Pri nas je rezivo v ometu apno, stari Kopti pa so — kot domačini še sedaj delajo — mešali zemljo samo z vodo. Morda so dali zraven za boljše vezavo še nekaj žitnih plev. Razume se, da so se mogli ti spomeniki tako dobro in dolgo ohraniti edinože v tamkašnjem zelo suhem podnebju brez dežja. Seveda je bilo treba zdaj iskati tudi nova, ustrezna gradiva za impregnacijo pred snemanjem kot tudi za konservacijo po snemanju.

S praktičnimi poskusi smo začeli najprej v templju Ramzesa II., poznejši cerkvi, in seveda na manj važnih fragmentih. Že impregnirani sneti in konservirani fragment freske smo namakali v vodi, ga sušili na vročem afriškem soncu in to ponavljali po več dni. Fragment je vzdržal vse stopnje tega »mučenja«. Sele ko smo s temi poskusi ugotovili, kateri način se najbolj obnese, smo začeli načrtno snemati.

Površino freske smo najprej impregnirali z raztopino polivinilacetata v razredčevalcu in jo takoj pokrili s polietilensko folijo, da se ne bi prehitro posušila. Ta raztopina je utrdila omet do globine petih milimetrov in se pozneje ni niti

topila niti razpadala. Ko se je po dveh dneh impregnirani fragment popolnoma posušil, smo nalepili čezenj gazo, potem pa tanko laneno platno, in sicer z lepilom lucolin, raztopljenim v vodi. Ko sta se gaza in platno na licu fragmenta čez nekaj dni dobro posušila, smo s pomočjo krajših in daljših nožev fragment sneli in ga položili z licem navzdol na ravno furnirsko ali lesnito ploščo. Omet na hrbtni strani smo stanjšali in očistili do debeline petih milimetrov.

Sedaj smo začeli konservirati — nadaljuje Miha Pirnat — in našteva razne podrobnosti postopka konserviranja fresk. Ko se je po nekaj dneh vse posušilo, smo čez hrbtno stran fragmenta položili na tanko odrezano panelko, zalepili čez njen rob odvečno platno in gazo ter tako pritrdili fragment na njegov nosilec. Nato smo ga obrnili z licem navzgor in odstranili gazo in platno, ki sta bila nalepljena na lice pred snemanjem. Še malo spiranja in fragment je bil čist, konserviran in pritrjen na nosilec. Ko se je posušil, ga je bilo treba na nekaj mestih še očistiti in narediti okvir iz ozkih lestvic.

Tako smo sneli in konservirali vse fragmente fresk v Sudanu in jih izročili muzeju v Khartumu. V Egiptu smo morali sneti dosti več fresk, kot je predvideval naš delovni načrt za tisti kratki čas. Zato smo mogli tam do kraja konservirati le 12 fragmentov (7 kvadratnih metrov in 282 kvadratnih centimetrov), vse druge freske pa smo sneli in jih rešili pred uničenjem. Konservirajo jih lahko tudi pozneje.

Razume se, da smo vse svoje delo dokumentirali z opisi, risbami in črno-belimi in barvnimi posnetki pred delom, med njim in ob koncu. Površina in kolorit fresk sta ostala po konserviranju nespremenjena in smo bili deležni vseh priznanj. ... Našli smo nov, za tiste razmere zelo dober način konserviranja fresk in se pri tem dosti naučili.

Dr. Schweitzer se poslavlja

Dr. Albert Schweitzer, zdravnik v afriškem pragozdu, ki ima sedaj 90 let, je imenoval za svojega naslednika 31letnega zdravnika dr. Walterja Emila Kunza iz Arbona v Švici, ki je bil že dve leti osistent v pragozdni bolnišnici Lambarene v bivšem belgijskem Kongu. Tja se bo za stalno preselil spomladi prihodnjega leta.

Dr. Schweitzer pa bo še dalje opravljal svojo službo.

Film o Kennedyju

22. novembra, na obletnico Kennedyjevega umora, so predvajali v 124 državah sveta dokumentarni film »Leta luci — dan bolečine«, ki ga je posnela ameriška informativna agencija USIA o treh letih Kennedyjevega predsedovanja.

V Trstu ga je predvajal ameriški konzulat v sodelovanju z Italijansko-ameriškim društvom.

STAROSLOVENSKE GROBOVI NA DOLENJSKEM

Kot poroča slovenski tisk, so te dni dokončali arheološka izkopavanja v Trebnjem na Dolenjskem. Pri cerkvi v Trebnjem so dalj časa sondirali teren ter pri tem odkrili del rimskega kanala, ki je verjetno odvajal vodo s svetega izvira Mitreja v naselbini

Traetorium Latobicorum. V antično plast segajo vkopi desetih odkritih grobov iz osmega do 11. stoletja. Dragočena je predvsem poslednja najdba, ker je to prva sistematično odkopana staroslovenska nekropola na Dolenjskem.

Kulturne novice

Pretekli teden je bilo v Slovenskem klubu v Gregorčičevi dvorani v ulici Geppa predavanje o Ivanu Cankarju. Predaval je prof. Mirko Mahnič iz Ljubljane. Naslov Mehničevega predavanja je bil »Cankar med Tržačani«.

V Vidmu se je zaključila razstava starih furlanskih slikarjev Bombellija in Carnea. Prirejena je bila v cerkvi svetega Frančiška. Zadnji dan je imela še posebno mnogo obiskovalcev, zato so urnik razstave podaljšali.

Tržaški slikar Edoardo Devetta je bil odlikovan od razsodišča bienale cerkvene umetnosti, ki se je te dni končala v Bologni, z zlato medaljo.

Umril je znani argentinski pisatelj Ezquel Martinez Estrada. Star je bil 69 let. Pred leti je bil kandidat za Nobelovo nagrado.

Na katoliški univerzi v Rimu so slovesno odprli tudi medicinsko fakulteto. Slovesnosti se je udeležilo tudi več kardinalov in predstavnik vlade.

V Trstu so odprli razstavo pod nazivom »Poklon Chagallu«. Razstava je prirejena v novi galeriji Torbandena v ulici enakega naziva. Razstava prikazuje Chagalove grafike in druga manjša, a vsestransko odlična dela.

V občinski razstavni galeriji v Trstu so odprli te dni razstavo slikarjev Guida Antonija in Augusta Abramija.

V nedeljo so na dnu velike jame pri Briškkih slovesno počastili enega največjih pionirjev graškega jamarstva Eugenia Boegana za 25. obletnico njegove smrti.

Otto Preminger snema barvni film z Divjega zahoda »The Sons of Katie Elder«, v katerem igra glavno vlogo John Wayne.

Sartrove „čiste roke“

Pisatelj in filozof Jean Paul Sartre razlaga v francoskem levičarskem tedniku »Nouvel Observateur«, zakaj je zavrnil Nobelovo nagrado. Pravi, da zato, ker misli, da ima ta nagrada že nekaj časa politično barvo.

»Če bi jo bil sprejel, da bi se bil s tem priznal nekemu sistemu, tudi če bi bil imel potem v Stockholmu pri sprejemu nagrade kak predrzen nagovor. Če bi bil član kake stranke, na primer komunistične, bi bilo drugače,« nadaljuje Sartre. »Potem bi bila nagrada dana stranki ali pa bi ji kakor koli služila. Ko pa gre za osamljenega človeka, tudi če ima imenovano »ekstremistično« prepričanje, ga z nagrado nujno nekam vključijo tako da lahko rečejo: »Končno je na naši strani«. Tega nisem mogel sprejeti. Paradokсно je, da s tem, da sem zavrnil nagrado, nisem ničesar storil. Če pa bi jo bil sprejel, bi bil nekaj storil, to je dal bi se bil zajeti od sistema.

Zdaj me kritizirajo, ker sem zavrnil 26 milijonov,« je zaključil Sartre. »Toda istočasno mi pravijo, da se bodo moje knjige še bolj prodajale, ker se bodo ljudje radovedno spraševali, kakšen človek je tisti, ki pljune na takšno vsoto.«

Sprejeti ali ne sprejeti hamletovski dvomi ... eksistencializma.

HVALEŽNOST SLOVAKOV VIKTORJU SMOLEJU

Slovaška univerza v Bratislavi je edlikovala na predlog katedre za slovaški jezik in slovnost profesorja Viktorja Smoleja iz Ljubljane z univerzitetno kolajno Komenskega. S tem mu je dala priznanje za zaslužno delo, ki ga opravlja profesor Viktor Smolek kot slovakist na filozofski fakulteti v Ljubljani in kot prevajalec slovaškega leposlovja v slovenščino.

GOSPODARSTVO

Važnost živinoreje v Angliji

Od vseh vej angleškega kmetijstva je živinoreja najvažnejša in presega po obsegu in pomenu vse ostale skupaj, to je sadjarstvo, vrtnarstvo, pridelovanje njivskih pridelkov in druge oblike kmetijskega gospodarstva. Strokovno je angleška živinoreja zelo visoko razvita, zato pa daje prvovrstne ter obilne donose najboljše kakovosti.

Velika poraba mesa

Številčno stanje angleške živinoreje je bilo koncem leta 1962 naslednje: skoraj 12 milijonov je bilo goved in od teh nekaj nad 5 milijonov krav. Ovc je bilo 29.5 milijonov, prašičev 6.7 milijonov, perutnine pa 109 milijonov glav. Proizvodnja mleka je dosegala 117 milijonov litrov, s katerimi je bila krita notranja potreba po svežem mleku in ga je še precej ostalo za izdeležavo masla in sira ter drugih mlečnih izdelkov, kot so mleko v prahu, zgoščeno mleko, mlečni sladkor, itd. Izdelava masla krije komaj osmino, izdelava sira pa 45% notranje potrebe. Ogromno povpraševanje po maslu krijeta predvsem Avstralija in Nova Zelandija, potem pa Danska, Holandija, Poljska, itd.

Angleži uporabljajo precej mesa, svežega in zmrznjenega. Leta 1962 povprečno 63 kg na osebo. Domača proizvodnja krije danes okoli 68% potrebe po govejem in 38% po prašičjem mesu, vse ostalo uvozijo večinoma v zmrznjenem stanju iz Argentine, Uruguaya, ZDA, Avstralije, Nove Zelandije, Danske in še iz drugih držav. Iz Avstralije privažajo na Angleško tudi velike količine zmrznjenih kuncev in ovc. Danska in razne druge, predvsem evropske države, med temi tudi Jugoslavija, dobavljajo Angliji precejšnje količine »bakona«, to je na poseben način pripravljene prašičje mesa.

V zadnjih letih se je skoraj potrojila poraba perutninskega mesa, predvsem pohanec, konsum jajc pa se je dvignil na skoraj 280 jajc na osebo in leto, do malega vse domače proizvodnje. — Ovce dajajo volno, katere nastrižejo letno okoli 400.000 stotov.

Živinske pasme

Zanimive so angleške živinske pasme. Redijo in gojijo jih predvsem za pridobivanje mesa. Od govejih so izrecno za meso pasme Shorthorn, Hereford in Angus. Njihovo meso je prvovrstno in se v ustih kar razpušči. Črno lisasto ali frizijsko pasmo redijo drugod zaradi njene velike molznosti. Ta pasma je tudi v Angliji najboljša za mleko, a tu že obračajo rejo v mesno smet. — Angleška goveja pasma Jersey daja mleko z najvišjim odstotkom toščice, ki večkrat prekaša 7%. — Prašičjereja se sedaj preusmerja od masti na meso, to je od najbolj razširjene mastne pasme Large White na mesnato podvrst ali pa kar na dansko pasmo Landrace, ki je tudi bela, a bolj valjaste podolgovate oblike. Redijo pa še vedno črno pasmo Bergshire, ki da mnogo najboljšega mesa.

Sorazmerno veliko število ovc, ki jih redijo v Angliji in katerih je skoraj trikrat toliko kot v Italiji, služi predvsem za pridobivanje mesa. V tem oziru je znana izborna pasma Suffolk.

V perutninarstvu redijo pasme, ki so za jajca in za meso. Med takimi pasmami prvači pasma Sussex.

Živinoreja — veliko bogastvo

Angleška živinoreja predstavlja veliko bogastvo, česar se angleška javnost dobro zaveda in zato tudi žrtvuje ogromne vsote za kmetijstvo, posebno pa za živinorejo. Letno dobi kmetijstvo okrog 600 milijard lir podpore in od tega gre vsaj 2/3 za živinorejo. Po podatkih za leti 1962-1963 je šlo 42.5 milijard lir za jajca, 52.5 milijard za govejerejo, 18.7 milijard za ovčerejo, 100 milijard za prašičerejo, 32 milijard za opitanje telet, 5.8 milijard za volno. V celoti je torej šlo nad 250 milijard v našem denarju za vzdrževanje cene živinorejskih proizvodov. (Anglija vzdržuje umetno sploh vse cene kmetijskih proizvodov). Za boj proti nalezljivim boleznim za gradbo silosov, razstave, podporo živinorejcem v hribovitih legah in podobno je bilo izdanih nadaljnjih 150 milijard, tako da je bilo v razdobju 1962-63 za podporo živinoreji porabljenih nad 400 milijard lir.

IZVOZ VINA V ZDA

V prvih 6 mesecih t. l. je splošni izvoz vina iz Italije sicer nekoliko padel, izvoz vina v ZDA pa je narasel za okoli 8%, in sicer od lanskih 91.841 hl na letošnjih 99.531 hl. Od te količine je bilo 52.633 hl vermuta in 42.077 hl vin z manj kot 14 stopinj Maliganda. Ostalo količino tvorijo šumeča vina (spumanti, spumegianti in frizzanti) ter vina-likerja z 14 do 24 stop. Maliganda.

Italija je trenutno za ZDA glavna zalagateljica z vinom. Sledi Francija z 78.469 hl, Španija z 21.509 hl, Nemčija z 19.824 in Portugalska z 11.902 hl. Francija je seveda vodeča glede zalaganja s šampanjcem, katerega imajo Amerikanci vedno rajši.

Ko listje odpada...

Sedaj je najprimernejši čas za škropljenje breskev proti smoliki in kodri. Vsaj do 15. decembra naj bo to škropljenje dokončano. Škropimo pa z nebakrenim škropivom na podlagi ZIRAM. Najboljše tako škropivo je MEZENE, a mnogo ne zaostaja Crittam. En kg MEZENE služi za napravo 200 litrov škropiva. Da se bo to škropivo boljše oprijelo poškrupljenega drevesa, mu dodamo primerno količino kakega lepilnega pripravka; teh je več. Tako pripravljene škropiva tudi dež ne izpere tako hitro. — Če uporabljamo škropivo Crittam, moramo raztopiti v 100 litrih vode po 600 gramov prahu.

Odpadlo listje sadnega drevja moramo pograbiti in sežgati. Tega listja ne smemo rabiti za nastilj živini in potem za gnoj, ker je v tem listju vse polno zaroda mrčesa in trosov glivičnih bolezni. Če hočemo upati, da bodo sadjarji prenehali uporabljati strupene kemične pripomočke za škropljenje proti škodljivcem, potem moramo paziti, da uničimo čim več škodljivcev v njihovem prezimovalnem stanju. Sežgati pa

Je izvršena setev pšenice?

Lepih dni je bilo dovolj, tako da je lahko vsakdo — če je le hotel — posejal ozimno pšenico.

Lepo je gledati njivo, ko pšenični posevek kali. Če je bilo pred setvijo pravočasno oziroma obilno pognojeno, so klice krepke in zdravo zelene. Če pa so klice šibke in blede, je potrebno navrhno gnojenje, gnojenje pod list. Če nismo pred setvijo gnojili z nobenim umetnim gnojilom, je sedaj potrebno gnojiti s kakšnim sestavljenim, katerega gnojilna moč naj se bliža sorazmerju 10:10:10. Kdor se količkaj spozna med različnimi umetnimi gnojili, bo vedel, da pomeni prva »10« odstotek dušika v gnojilu, druga odstotek fosforove kisline in tretja odstotek kalija. Na vsak način morajo biti v gnojilu vse tri navedeni odstotki pa naj se le malo zvišajo ali znižajo. Takega gnojila raztrosimo 4 do 6 kg na vsakih 100 m² pšeničnega posevka. — Če pa smo pšenici že gnojili z umetnimi gnojili in bi hoteli še nekoliko dognojiti, potem dognojimo s kakšnim solitrom. Na vsakih 100 m² površine raztrosimo sedaj takoj po 1/2 kg apnena solitra (nitrato di calcio) ali 1/2 kg čilskega solitra (nitrato soda) ali 1/2 kg amonijevega solitra (nitrato ammonico).

SLABA IZRABA PLANIN

Zaradi pomanjkanja oziroma sorazmerno podražitve dela pastirjev so planine vedno slabše izrabljene. S številkami podloženi tozadevni dokaz javlja Trgovska zbornica iz Sondria, ki pravi: V Valtellini je 90.000 ha planinskih pašnikov, ki so leta 1940 dali skozi 70-80 dni dovolj krme 29.000 glavam goveje živine. Ta je v celotni dobi paše porabila okoli 380.000 stotov krme. Razmere pa so se bistveno spremenile in danes pride na iste pašnike komaj polovica živine, ki ostane na paši samo 50 do 60 dni. Neizrabljena paša predstavlja okoli 150 do 160.000 stotov krme, ki bi spremenjena v meso in mleko bila vredna okoli 270 milij. lir.

Podobne razmere so tudi drugod in med drugim tudi na planinah v Posočju (Toiminsko, Kobariško, Bovško).

moramo tudi gnile in nagnite, osušene in okrnele plodove, ki so morebiti še na drevesu ali pa so že odpadli.

Gola drevesa si podrobno oglejmo, ali ni kje kaparjev, ki drevesa slabijo in tudi ugonobijo, če ji hne začnemo pravočasno uničevati. Proti kaparjem je najbolj učinkovita barijeva žveplena brozga (tiobar), s katero škropimo koncem januarja-februarja. Zelo dober in našim sadjarjem dobro znan je olofos.

Gola drevesa si moramo seveda dobro ogledati tudi zaradi obvezovanja, predvsem zaradi razredčenja poganjkov v drevesni kroni.

VRBOVJE IN GOJENJE TOPOLOV

Kmetijski žužkoslovni (entomologični) institut pri univerzi v Padovi je dokazal, da je navadno vrbovje glavni vir škodljivcev za topole. Če so bili topoli vsajeni bližje vrbovja, so morali porabiti skoraj 10-krat toliko zaščitnega sredstva proti lubadarjem, kot če so bili topoli vsajeni sami za sebe.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Proti odpravi slovenščine iz gluhonemnice govori vsa zgodovina zavoda, pedagoški razlogi in zdrava človeška pamet. Zato zahtevamo — je dejal — da se ta krivični odlok takoj prekliče in da se vzpostavi staro stanje.

2. Poslanec Šček je vložil pritožbo proti dejstvu, da je goriški deželni komisar Pascoli kar čez noč odpravil slovensko uradovanje z županstvi. Naši župani so s tem postali analfabeti.

Zahtevamo, da se tudi ta odlok prekliče in da se vprašanje jezika uredi s posebno postavo — je zahteval slovenski poslanec.

.35

Dr. E. BESEDNJAK

3. Nadalje je poslanec Šček izjavil prefektu, da je goriško ljudstvo ogorčeno zaradi nepostavnega stanja na deželnem odboru. Služba trpi, reda ni, gospod komisar Pascoli hodi v Rim in na deželnem odboru ni gozpodarja. Župani prihajajo v mesto in brez uspehov gredo domov, ker komisarja ni na razpolago. Deželni komisar bi moral imeti namestnike.

4. Izšel je odlok, da se študije v drugih državah v letu 1923-1924 ne pripoznajo več. Zato so se morali oni dijaki, ki želijo ostati v Italiji, vrniti v domačo deželo. Tako se je vrnilo tudi mnogo učiteljskihnikov iz Maribora in hoteli so vstopiti na učiteljske v Tolminu. Oblasti so jim pa delale vse mogoče ovire.

Pravičnost zahteva, da se fantom študij doma omogoči, če že v tujini ne smejo študirati — se je glasila zahteva poslanca Ščeka.

Prefekt je poslanca pozorno poslušal, kahal za mnoge stvari razumevanje in v mar-

sičem Ščekovim pritožbam takoj ugodil. Tako je poklical na telefon načelnika šolskega odseka in mu naročil, naj tem dijakom omogoči vstop na tukajšnje šole. V ostalih zadevah je bil bolj previden.

OBČINSKI TAJNIKI

V odredbah, s katerimi se je raztegnila v naše kraje italijanska zakonodaja, so bili tudi pogoji, pod katerimi lahko ostanejo občinski tajniki v svoji dosedanji službi.

1. Vsi tajniki, ki so dovršili pravne nauke in so že eno leto v službi, bodo oproščeni vsakega izpita in ostanejo na svojem mestu.

2. Izpitolov so nadalje oproščeni vsi tajniki, ki so napravili zrelostni izpit na eni izmed srednjih šol ter se nahajajo že tri leta v službi.

Tajnikom izroči tajniški patent prefekt.

3. Vsi tajniki, ki nimajo omenjenih študijev, a so že dve leti v službi, se pripustijo k posebnemu izpitu za dosego diplome.

4. Od vseh tajnikov brez izjeme se pa zahteva znanje italijanščine.

»Po vladnem odloku bodo tajniki, ki službujejo v splošno zadovoljnost že 20 ali še več let, podvrženi izpitu kakor mladi fantje, ki so komaj stopili v službo. Taka vladna odredba ni pravična. Mislimo, da je desetletno ali dvajsetletno praktično delo v občinski upravi vsaj toliko vredno kakor zrelostni izpit na srednji šoli. Zato bi bilo pravično, da se oprostijo vsakega izpita vsi tajniki, ki vrše vsaj deset let službo v občini« — so pisali naši listi.

»Tajniki, ki ne bodo mogli ali ne bodo hoteli položiti izpita, bodo začasno ostali na svojem mestu le tedaj, če občinski svet tako sklene in jih prefekt potrdi. Vse je torej odvisno od milosti prefekta.

Delati moramo na to, da ostanejo vsi naši ljudje na svojem mestu in da jih vlada ne sme vreči na cesto.«

Poslanec Šček je vložil na finančnega ministra interpelacijo, ki se tiče našega finančnega vprašanja.

Že v začetku vojne, pravi poslanec, so se avstrijska vlada in krajevne uprave borile s finančnimi težavami. Stroški za vojsko in naraščajoče potrebščine krajevnih uprav so tirjale povišanje davkov do višine, ki jo je ljudstvo ob največji požrtvovalnosti komaj zmoglo.

Opozarjam, namreč na dejstvo, da se za časa vojne skoro celotno ozemlje Goriške sploh ni moglo obdelovati, kajti naša polja so se bila spremenila v bojišča ali pa so jih uporabili kot prostorišče za skladišča, bolnišnice, pokopališče itd.

Provizorična obnova zemljišč je stala naše kmečevalce ogromne vsote in je zahtevala neizrecne samozataje vseh družin. Ker še ni bil vpeljan ceneni agrarni kredit, so se morali kmetovalci zadolžiti pri zasebnih bankah in plačevati za to visoke obresti, kar razjeda moč še tako dobre kmetije.

Na drugi strani ne smemo pozabiti dejstva, da vojna odškodnina, ki ob realnih razmerah ne bo dosegla niti polovico resnične škode, ne bo zakrila vrzeli, kakor je bilo rečeno v zakonu, na katerega se je ljudstvo zanašalo.

Spričo teh razmer, ki pa so bile neprimerno milejše v osvobojenih pokrajinah, je vlada v omenjenih deželah storila, kar je mogla, nudila je agrarni kredit na nizke obresti, delila je živino in poljedelsko orodje med kmete, lajšala davčna bremena do leta 1920.

To se je storilo za osvobojeno ozemlje, ne pa tudi za Goriško, ki je neprimerno več pretrpela. Pravičnost zahteva enako postopanje in zato vprašam finančnega ministra, ali hoče:

(Dalje)

Kakor smo že omenili, se je naša vojska utaborila 21. junija v Novem gradu. Zjutraj naslednjega dne je bil sklican vojni svet. O njem imamo različne glasove, ki se strinjajo samo v tem, da sta bila predložena dva vojna načrta. Po enem naj bi takoj udarili na sovražnika, po drugem pa naj bi Sisek prepustili njegovi usodi. Za prvi načrt je bil zavzet Andrej Turjaški, ban Tomaž Erdödi in Melhijor Rödern, za drugo pa sam glavni poveljnik Eggenberg in vodja Tahí. Sprva je prevladovalo mnenje previdnejših vojvod. Že so sklenili, da se mora vojska vrniti spričo preogromne sovražnikove sile. Pa tudi most, katerega so naredili Turki iz vrvi in napihnjenih kož čez Kolpo, jim je omogočal umik pred našo silo. Najhujše pa bi bilo za kristjane, če bi bili zdaj poraženi in bi se podivjani Turki ne zadovoljili več samo s Siskom, marveč bi udarili tudi dalje v slovenske dežele. Ko so se poveljniki o teh zadevah še razgovarjali, prijezdí glasnik iz Siska in javi Andreju Turjaškemu, da je trdnjava v veliki nevarnosti. »Če ne pride še danes vojska na pomoč, se bo morala trdnjava podati,« so bile zadnje, a odločne glasnikove besede. Ta glas je ganil doslej neodločne vojskovodje. Ko je Andrej Turjaški izgovoril znamenite besede, da je treba ne glede na število udariti na sovražnika in si od Boga izprositi zmago, je prenehalo vsako dogovarjanje. Sklenili so, naj se takoj vzdigne vsa vojska nad sovražnika.

Kaj pa se je med tem godilo v Sisku? Turki so tako močno napadali, da se je že zdelo, da se bliža trdnjavi konec. Krščanska posadka v trdnjavi je morala biti res močna, da je mogla odbijati pod svojim poveljnikom Gjurakom vse napade in sproti zazidavati luknje, katere so naredile sovražnikove krogle v slabem zidovju. Turki so metali hrabremu poveljniku v trdnjavi tudi razne obljube, pisane na papirju. On se je pa odločil za obrambo do zadnje kaplje krvi, prepričan, da je vodja dolžan žrtvovati življenje za Boga in domovino. Vzdržal je vse turške napade, dokler ni prišla nenadna pomoč in ga rešila Turkov.

BITKA PRI SISKU

10.

I. STEKLASA

Oblegancem Siska je prišla pomoč res o pravem času. Ko je bilo namreč sklenjeno, da je treba udariti na sovražnika, je bila vojska brž postavljena v bojni red. Hrvatje, katere je vodil sam ban Tomaž Erdödi, so stali v prvi vrsti, drugemu oddelku je zapovedoval Andrej Turjaški, tretji odedlek je vodil Eggenberg z Rödernom. To so bili po večini konjeniki. Za njimi so prišli pešci pod vodstvom Žige Posedarskega (Paradajzerja).

Ko je Hasan paa zvedel, da so se naši dvignili proti njemu, je prepeljal svojo vojsko čez Kolpo. Pravkar je obedel, ko mu naznani Memi beg Zvorniški, ki je stražil s četo pešcev prehod čez reko, da sliši glas bobnov in trobent, ki se vedno bolj približuje. Paša se prestraši in vpraša pribega Vojina, ki je sedel poleg njega, kaj naj to pomeni. Vojin, ki ni mogel verjeti, da bi se moglo tako hitro zbrati toliko kristjanov, mu odgovori, da se gotovo približuje eden izmed Erdödyevih bratov ali sorodnikov, da bi vznemiril tabor. Kmalu so prišli drugi glasniki s poročilom da se ne sliši samo glas trobent, ampak je videti celo blesk orožja in vihraječe zastave vse krščanske vojske.

Ko je Hasan to slišal, se je hitro vzdignil od mize ter zapovedal na vso moč trobiti in bobnati da se vojska zbere in postavi v bojni red. Ljudska pesem pove tako:

Paša stopa ob potoci,
grmeč boben nosi v roci,
da razlega se do neba,
grmeč boben nosi v roci.

(Dalje)

Pisma uredništvu

Opomba: Zaradi obilice dopisov prinašamo pisma bravev v skrčeni obliki. Naj nam dopisovavci tega ne zamerijo.

Uredništvo

Spoštovano uredništvo,

zelo se strinjam s člankom »Nona na drsalkah« v zadnji številki N. 1., ker sem bil tudi jaz partizan, pa sem bil veren katoličan in sem še danes. Sem tudi v cerkvenem pevskem zboru. Vem, da je bilo veliko drugih partizanov ravno tako dobrih katoličanov. Prav gotovo večina. Vsi smo šli v boj za osvoboditev naše zemlje od okupatorja in da bi se naš narod končno osvobodil, ne pa zato, ker bi bili zapeljani ah ker bi bili komunisti. Zato me vedno jezi, kadar slišim ali berem, da so bili »komunisti tisti, ki so šli v hribe«, ali da so se borili za »komunizem«. Takrat nisimo mislili na to, kakšna politična oblika bo zavladala po vojni. To nas ni toliko zanimalo kot to, da bo naša domovina svobodna in rešena sovražnika, in da bi bilo konec zatiranja slovenskega naroda po tujcih.

Prav ste storili, da ste tisto napisali.

Cerkveni pevec

Spoštovano uredništvo!

Prilagam moj skromni prispevek za darilce učencu I. razreda slovenske osnovne šole v Rojanu. Mnogo uspehov in lepih spominov na šolske dni naj ga spremlja v bodočem življenju.

Nekateri so nam tudi po telefonu zagotovili svoj prispevek za rojanskega šolarčka. Vabimo še druge, da to store. Vsem lepa hvala.

Uredništvo

Spoštovano uredništvo,

po številu Slovencev v Rojanu bi moralo biti v prvem razredu rojanske osnovne šole normalno vsaj 40 otrok. Kje je ostalih 39? In zakaj so drugje...? Prilagam svoj majhen prispevek za tistega edinega slovenskega prvošolca.

Nekdo, ki ga to boli

Spoštovano uredništvo,

z vsem srcem se strinjam s pismom, ki je bilo priobčeno v zadnji številki Vašega lista pod naslovom »Osamljeni otrok«, in prilagam svoj prispevek — 1.000 lir za njegovo Miklavžovo darilo.

I. A.

Spoštovano uredništvo,

ne morem razumeti Rojančanov, da so prišli tako daleč. Vendar pa je treba biti pravičen tudi v tej stvari in priznati, da imajo tudi v Rojanu še nekaj zavednih staršev, ki se zavedajo, da je njihova moralna dolžnost dati otroke v slovensko šolo.

Za bodočnost na bomo gotovo dobili nekaj idealnih očetov in mater iz vrst mladine, ki se zbira tam v okviru slovenske katoliške prosvete.

S. V.

Cenjeno uredništvo,

rada bi, da bi začeli objavljati kak zanimiv roman in to vsaj na eni celi strani. Naši ljudje zlasti zato tako radi segajo po tujih tednikih — posebno ženske — ker prinašajo ti obilno zabavnega branja, zlasti novel in romanov. Vaš list kot tednik bi moral to željo in potrebo tukajšnjih bralcev in posebno nas bralk bolj upoštevati. Je že prav, da je vaše pisanje resno, vendarle pa se mi zdi, da je v N. 1. malo preveč politike in gospodarstva, pa malo premalo zabavnega branja in seveda povesti. Ne samo naši otroci (za katere je poskrbljeno s slikanico na zadnji strani), radi berejo povesti, ampak tudi mi odrasli.

Ce nimate drugega, bi lahko ponatisnili kak zanimiv roman, n. pr. »Quo vadis«, »Salomonovi rudniki« ali kaj drugega, saj je toliko zelo dobrih in napetih romanov, ki so bili že prevedeni v slovenščino, a že pred časom, tako da jih mlajši rod po večini še ne pozna. A tudi starejši bi jim radi še enkrat čitali.

Prosim vas, da mi ustrezite, če morete.

Žena s Kontovela

Ustregli vam bomo, kolikor bomo le mogli.

Uredništvo

Spoštovano uredništvo,

vse lepo in prav, da pišete toliko o športnem deljevtovanju naše mladine — celo stran. Veseli smo, da je mladina v športu tako pridna. Še bolj pa bi bil vesel, če bi bila vsaj en majhen del tako dejavna tudi na drugih področjih, recimo na kul-

ŽENA IN DOM**RAZVESELITE OTROKE ZA SV. MIKLAVŽA**

Bliža se sv. Miklavž, prizrčen otroški praznik, ki smo se ga mi nekdanje tako veselili. Zdaj, ko smo odrasli, pa se nam morda zdi to otroško veselje že nekoliko zastarelo in izven mode, preveč naivno, bi kdo rekel, za naš stvarni čas, ki ne mara pravljic, ampak samo »resnično življenje«, in baje tudi nima časa za to. Toda v taki miselnosti se izraža samo hlad srca odraslih. Otrokom je sv. Miklavž vedno enako ljub, prav tako fantazirajo o njem in hrepeneče pričakujejo, kakr smo ga mi.

Zato nikar predčasno ne razdeajte otrokom tega pravljicega poetičnega sveta, ampak jim skušajte ohraniti ta vir čistega veselja, dokler sami ne odkrijejo resnice. To jim tedaj ne bo več prizadejalo razočaranja, ampak celo zadoščenje, da so sami »pogruntali«, kde je v resnici tisti, ki opravi obdarovanje kot namestnik ali namestnica sv. Miklavža; to jih seveda prav nič ne moti, da ne bi še naprej nastavljali krožnikov sv. Miklavžu, in bili bi hudo razočarani, če jim ne bi nič prinesel. Saj smo še mi...

Zato ohranite, starši in vzgojitelji, to lepo slovensko tradicijo in razveselite tudi letos otroke, kolikor je le v vaši moči. Pri tem ni važno, da morajo biti darila bogata. Treba je le uganiti kako posebno majhno željo vsakega otroka, kar navadno ni težko, saj jo otroška usta rada izdajo. Slovenci in posebno še tržaški Slovenci smo vse premalo navezani na slovenske tradicije, vsaj na pozitivne. Tu pa imamo priložnost, da vsaj eno izmed njih ohranimo živo, tradicijo, ki je sinonim za otroško srečo.

KAKO NAJ SKUHAM DOBER GULAŽ

Prejeli smo »obupano« pismo neke naše bravke, » katerem piše:

Strašno rada bi znala skuhati resnično dober »gulaž«, pa mi ne uspe in ne uspe. Ne da bi bila posebno slaba kuharica; nasprotno, marsikaj mi zelo dobro uspe in moj mož in sinček se nikoli ne pritožujeta nad mojo kuharsko »umetnostjo«, razen pri — gulažu. Oba ga imata nadvse rada, jaz pa trpim prave muke, ker ga ne znam skuhati tako, kakor bi bilo treba. Preizkusila sem vse recepte, katere so mi dale moje znanke in prijateljice, toda gulaž nikdar ne uspe tako, kot bi bilo treba. Nima tiste sočnosti in aroma, kot ju mora imeti pravi gulaž. Kačar ga naročimo v gostilni, je čisto nekaj drugega kot moj. Receptov, ki jih dobim, se držim točno in poskusila sem tudi s tistimi iz kuharskih knjig, slovenskih in drugih, toda gulaž, ki pride iz mojega lonca, se lahko skrije pred gostilničkim. Kaj bi bilo temu vzrok?

Hvaležna bom kuki bravki, če mi hoče odgovoriti in mi razodeti skrivnost mojih neuspehov. Naj pripomnim, da kuham seveda na plin in za tri osebe. Obupana »kuharica«

turnem in političnem. Tam pa jo je mnogo manj opaziti.

Prof. N. N.

Mislimo na nimate čisto prav. Naša mladina je aktivna tudi drugod. Na vsaki priložnosti nastopi kak pevski zbor največ mladih pevcev, organizirala je festival popevk, nastopa na odrih in v folklornih skupinah in piše v »Literarne vaje« in tudi v »Mladiko«. Ste bili nedavno na Bazovici pri blagoslovitvi Slomškovega doma in na Slovenskem taboru? Tam bi bili lahko odločno popravili svoje mnenje o naši mladini.

Uredništvo

Spoštovano uredništvo,

objavili ste že več prispevkov o skrčanju programov radijske postaje Trst A, ne da bi bil kak odgovoren činitelj radijske postaje na to kaj odgovoril in pojasnil oziroma poskusil razpršiti bojazen slovenske javnosti na Tržaškem. Je to smatrati kot posredno potrdilo, da nameravajo res okrniti programe naše radijske postaje? In čemu je to potrebno? V resnici zaradi pomanjkanja denarja? Prosim, da bi ne nehali pisati o tem, dokler se zadeva ne razčisti pred javnostjo. Končno živimo v demokratični državi in imamo kot javnost pravico, da vemo, kaj se dogaja in zakaj.

Prosim tudi, da bi objavili, kak odgovor je dobil naš deželni svetovalec dr. Škerk na svojo intervencijo pri predsedniku dežele dr. Berzantiju, o kateri ste poročali.

I. S., Trst

Moda za vas

V prihodnji številki bomo začeli objavljati rubriko »Moda za vas«. V njej bo naša modna urednica poleg nasvetov odgovarjala na vprašanja bravk in tudi bravev glede modnih zadev.

Dopise je treba naslavljaliti na uredništvo N. 1. Po možnosti bodo odgovori objavljeni že v naslednji številki.

Otroški kotiček**NAGRADNI RAZPIS ZA NAJLEPSI DOPIS O SV. MIKLAVŽU**

Otroci!

Razpisujemo lepo knjigo pravljic za najlepši otroški dopis o doživetju za praznik sv. Miklavža. Razpisa se lahko udeležijo otroci do 12. leta. Najlepši dopisi bodo objavljeni. Spise (po možnosti z risbo) je treba poslati vsaj do 10. decembra. V razsodišču, ki bo presojalo najlepši spis in risbo, bodo tudi otroci, dečki in deklice.

V Vichyju v Franciji je pred kratkim umrl znan francoski dramatik in romanopisec Maurice Constantin Weyer. Star je bil 83 let. Leta 1928 je dobil Goncourtovo nagrado za svoj roman »Človek se sklanja nad svojo preteklost«, ki je bil preveden tudi v slovenščino (svoj čas je izhajal v »Slovenec« v podlistku). Napisal je 46 romanov, tri drame in dva filmska scenarija.

Skupina zavoda za spomeniško varstvo iz Maribora pregleduje stare kulturne spomenike v Ptujju, da bi jih zavarovala pred uničenjem. Doslej so v Ptujju obnovili relief nad vhomom v sodišče, obnavljajo pa tudi spomenik sv. Florijana na trgu pred magistratom.

Beneška Slovenija

(Nadaljevanje s 5. strani)

činske uprave trinajstih občin v tokah demokristjanov, le v Erdu so bili na krmelu socialdemokrati.

Za pokrajinske volitve so bili razdeljeni Slovenci videmske pokrajine na šest volivnih okrožij: Čedad, Špeter, Centa, Povoleto, Humin in Pontabelj.

Italijanske stranke so vključile na svoje kandidatne liste le dva Slovence: Izidorja Predana na komunistično in Andreja Feletiča na liberalni seznam. Glasovi Slovencev v videmski pokrajini so torej po sili razmer in volivne geometrije podprli samo italijanske stranke.

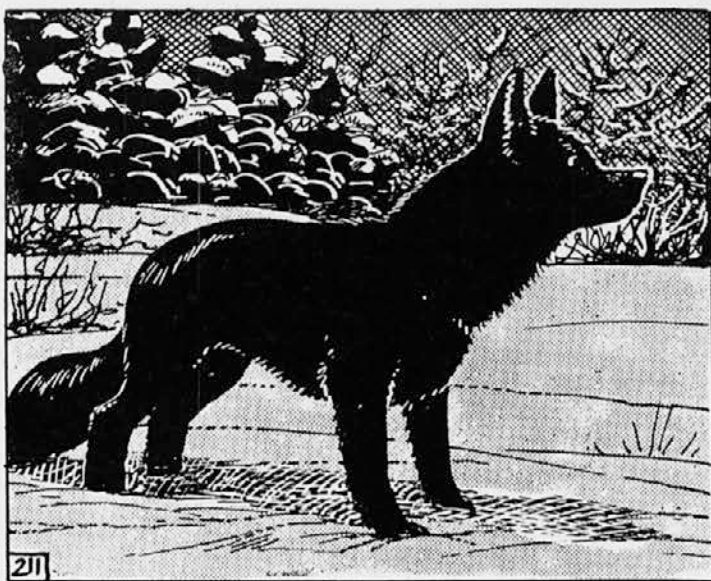
Kdaj nam bo dano, da se bomo mogli in znali poslužiti svojih ustavnih pravic ter bomo složno nastopili pri upravnih in političnih volitvah?

Tipana:**OBČINSKO DELOVANJE**

Dosedanji občinski svet je zaključil svoje štiritletno delovanje. V svoji dobi je naredil marsikaj v prid občinarjem. Lahko bi pa še več, če bi večina bolj upoštevala konkretne in v splošni blagor usmerjene predloge manjšine.

Ljudje z zanimanjem pričakujejo napovedano broščuro o upravni dejavnosti občinskega odbora. Izšla bo v italijanščini in slovenščini. Sestavni jo je dosedanji občinski svetovalec Vojmir Tedoldi.

Pri nedeljskih občinskih volitvah sta bili prijavljeni le dve kandidatni listi, a obe iste barve. Prva je lista krščanske demokracije z 12 imeni, ista številka dve pa nosi ime »Krščanska demokracija, direktni obdelovalci« z 9 kandidati. Med kandidati ni več Tedoldijevega imena.

211. Nekega večera so se Pierrotove napovedi uresničile. Bila je prekrasna, svetla in mrzla noč, ki je iz daljave prinašala klice volčjega krdeča. Baree je drhte prisluškoval in hrepence čvilil. Počasi se je premaknil proti gozdu in izginjal v temi. Nepeesa in Pierrot sta gledala za njim. Vitka Vrba je poklicala: »Baree! Baree!«

212. Baree je bil le še nekaj korakov oddaljen od gozda, ko je zaslišal Nepees'n klic. Ozrl se je nazaj k hiši in se trenutek, dva čbotaljval. Potem se je obrnil in stekel nazaj. Tekel je kot veter in z nežnim cviljenjem pozdravil Nepeesu. Mladenki so oči sijale kot zvezde, ko ga je pozdravila in mu položila roke na glavo.

213. Potem je rekla Pierrotu: »Prav imaš, oče, odšel bo k volkovom, tuda vrnil se bo.« Se vedno je držala roko na Bareejevi glavi, z drugo pa mu je pokazala gozd: »Pojdi k njim, Baree!« je zašepetala. »Toda vrniti se moraš! Moraš priti nazaj! Na svidenje!« Baree je stekel in se ni več obračal. Čez dolgo časa je Nepeesa rekla: »Odšel je...«

214. Gozdna tema Bareeja ni več plašila kakor nekoč. Glasno in pogumno se je dvignil proti mesecu njegov lovski klic. Iz daljave so se njegovemu lajanju odzivali klici volkov in Baree je ob teh glasovih izdal svojo moč. Tukaj, daleč proč od Nepeesu, so v njem nastajale nove želje, hrepence po tovariših, po lovu, po družici.

215. Stekel je proti oddaljenim glasovom volčjega tropa, ki so se izgubljali v severni smeri. Tropa pa ni mogel dohiti in je vso noč taval sam po gozdu. Velikokrat se je obrnil proti Nepeesinemu domu, toda vrniti se ni hotel. Ko se je zdaniilo, je zagledal vsepovsod po tleh jasne odtise volčjih šap. Takrat je nenadoma obstal.

216. Končno je našel tisto, kar je — nevede — iskal vso dolgo noč. V prijetni dolinici, ki se je spuščala proti vzhodu, je obsijana od mrzle jutranje zarje stala mlada volčica Maheguna. Obračala je glavo proti njemu, kakor da bi čakala, kdaj bo stopil iz gozdne sence. Celo minuto sta se ogledovali, ne da bi se premaknila.